

Het opstijgen der kanonniërs bij de Veldartillerie.

Nu de veldartillerie weldra van nieuw materieel zal worden voorzien, schijnt het oogenblik gunstig om een zaak in bespreking te brengen, die naar ons oordeel van groot belang is, namelijk het al of niet wenschelijke van het *opstijgen* van een gedeelte der bedieningsmanschappen op de vandehandsche paarden. Dezelfde gronden, die ons doen besluiten, ons tegen deze wijze van vervoer te verklaren, gelden evenzeer bij het tegenwoordige materieel, maar bij een groote verandering als die welke ophanden is, gaat men lichter over tot een wijziging te meer, dan in gewone omstandigheden.

Het opstijgen der kanonniërs op de vandehandsche paarden heeft in der tijd zijn oorsprong te danken gehad aan het verlangen, de beweegbaarheid der veldartillerie te verhoogen, toen de voorwagen en de affuit te zamen nog geen gelegenheid aanboden om *alle* bedieningsmanschappen gedurende een eenigszins langen tijd, zelfs in draf, te vervoeren.

De vandehandsche paarden waren toen niet met rijzadels maar met pakkussens opgetuigd, en nu was de eerste schrede op den weg van het berijden der vandehandsche paarden, dat aan de pakkussens werden aangebracht lederen lussen, waaraan de opgestegen kanonniër zich moest vasthouden, en verder stijgbeugels met riemen. Daar het pakkussen niet was vervaardigd met het doel er op te zitten, en een poging om door aanbrengen van versterking het er meer geschikt voor te maken, niet voldoende slaagde, werd later het gebrekkige hulpmiddel verlaten, en werden de vandehandsche paarden der veldartillerie geheel opgetuigd als de bijdehandsche met het rijzadel en ook met het hoofdstel met stang en gebit. De nu opgestegen kanonniër kreeg den stangteugel in de hand, waarmede hij evenwel niets tot de besturing van het paard mocht bijdragen. De besturing werd geheel aan den stukrijder overgelaten, die den gebitteugel van het vandehandsche paard als handteugel aannam. Hiermede was het vervoeren der bediening gewaarborgd; de korporaal, die vroeger niet zelfstandig bereden was, had intusschen ook een rijpaard gekregen, de niet op de paarden gezeten kanonniërs vonden plaats op den voorwagen. Het was dus niet noodig, een gedeelte der bediening

van de stukken op de caissons of de andere voertuigen der batterij te plaatsen.

Toen het voorlaadgeschut bij de bereden artillerie werd vervangen door het achterlaadgeschut, werd de affuit voor de veldartillerie voorzien van twee zitplaatsen, de voorwagen werd ingericht voor het opzitten van drie man. De vandehandsche paarden behielden hunne zadels en hunne hoofdstellen met stang en gebit, zoodat nu drie kanonniers naar verkiezen van den commandant op de paarden of op den voorwagen konden plaats nemen. En zoo is het nu nog.

Wanneer wij nagaan, hoe in het vervoer der bediening bij andere legers is voorzien, dan vinden wij nergens de gelegenheid tot het berijden der vandehandsche paarden, maar wij zien daar gevolgd twee stelsels, waarvan het eene is, dat de geheele bediening bij het stuk op voorwagen en affuit wordt vervoerd; het andere stelsel, dat de bediening is verdeeld over de stukken en de caissons. Dit tweede stelsel is bepaald te verwerpen en zonder eenig bezwaar kan ook bij het nieuwe materieel het eerste worden toegepast, als er, zooals wij meenen te mogen aannemen, geen grooter aantal bedieningsmanschappen per stuk komt, dan nu het geval is.

En waarom zouden wij nu wenschen van het tegenwoordig bij onze veldartillerie gebruikelijke stelsel af te stappen? Het is een bekende zaak, dat de belasting van een paard ten nadeele komt van zijn vermogen om te trekken, en wel in die mate, dat een paard ongeveer vijfmaal zooveel kan trekken als dragen.

De wijze van bewegen der batterijen veldartillerie en de terreinen, waarop zij moeten ageeren, maken het noodzakelijk, dat de bijdehandsche paarden worden bereden (1), daaraan kan men niets veranderen; voor de vandehandsche paarden is dit, zooals bekend is, geheel onnoodig.

Stelle men zich nu eens een batterij voor in oorlogstijd. De paarden, die thans een span vormen, kunnen omgewisseld worden, al is veelal het bijdehandsche paard het sterkste of het meest geschikte van de twee; wordt nu het vandehandsche paard niet bereden, dan is het natuurlijk, dat als bij daartoe geschikte paarden de omwisseling van tijd tot tijd geschiedt, de paarden beide op den duur minder vermoeid zullen worden, dus langer krachtig blijven. Worden er verliezen geleden, en wordt men genoodzaakt tot aanvulling met jonge, veelaal niet goed afgerichte paarden, die daarbij niet met zooveel zorg kunnen worden uitgekozen, dan is het ontegenzeggelijk een groot voordeel, als men van dat jonge, minder krachtige paard, door het niet te belasten met een ruiter, toch denzelfden arbeid kan eischen als van het sterkere bijdehandsche paard, en als van het tegenwoordig bereden vandehandsche paard. Daarbij zijn trekpaarden gemakkelijker te vinden dan paarden, die tot dragen geschikt zijn. Men begripe ons goed; wij zouden niet willen, dat de maatregel

(1) Dit is niet het geval met een groot aantal treinvuortuigen, en het schijnt ons zeer gewenscht, op het rijden van den bok meer de aandacht te vestigen dan tot dusverre het geval is.

ten gevolge zou hebben, een minder soort paarden voor de vandehandsche, dus als het ware twee verschillende remonten; integendeel, wij wenschen dezelfde remonte voor alle paarden, zoodanig dat alle geschikt zijn voor bijdehandsche paarden; in tijd van oorlog heeft men dan grooter verschot voor deze laatste.

Er is evenwel meer. Ziet men thans een batterij veldartillerie op marsch, dan zal het een ieder, die de houding der manschappen nauwkeurig gadeslaat, opvallen, dat de stukrijder in het algemeen rechter en stiller te paard zit dan de kanonnier op het vandehandsche paard, en dit zal niemand verwonderen, als men nagaat, dat die stukrijder zijn eigen paard en het handpaard rijdt en bestuurt, terwijl de kanonnier, veelal met vrijlohangende stangteugels in het zadel zit, en daardoor licht wordt een zoogenaamde doode last. Het is genoeg bekend, dat een doode last veel spoediger een paard drukt dan een levende, vooral als die last niet onbewegelijk stil ligt, maar zooals zoo dikwijls het geval is scheef op het paard hangt. Een pakpaard bijvoorbeeld, dat niet met groote zorgvuldigheid is belast, wordt op die wijze spoedig gedrukt. Het bereden vandehandsche paard is dus meer aan drukking blootgesteld dan het bijdehandsche paard, en dit nog in hoogere mate als de kanonnier dikwijls open afstijgen moet. Vooral zal dit uitkomen als de vermoeyenissen van den oorlog het paard mager gemaakt hebben.

Een rijzadel met de bepakking zonder kanonnier er op, is nog een vrij groote belasting en in elk geval een doode last, zoodat het veelal nog beter is, een goed stilzittende kanonnier er op te hebben dan het vandehandsche paard alleen met het zadel te laten loopen, omdat door die meerdere belasting de doode last veranderd kan worden in een levende last. Men ziet dan ook, mede om die reden, de kanonniers veel meer opgestegen dan opgezeten.

En zoo komen wij tot de meening, dat de vandehandsche paarden der veldartillerie moeten worden opgetuigd met een paksingel, liefst zoo licht mogelijk. De kosten van die tuigen zouden daardoor niet onbelangrijk verminderen, en met het oog op die kosten zou men nog verder kunnen gaan en ook het hoofdstel van het vandehandsche paard kunnen veranderen in een eenvoudig trenshoofdstel. Dit laatste geldt ook voor de rijdende artillerie, terwijl wij er nog bijvoegen, dat ons een bijzetteugel aan de buitenzijde niet ongewenscht voorkomt.

Met deze verandering ware der veldartillerie bovendien een nieuw voordeel bereid, namelijk dit, dat de kanonniers een meer speciale opleiding als zoodanig zouden kunnen verkrijgen, terwijl de stukrijder grondiger in zijn vak kon worden onderricht. Bij de tegenwoordige vuurmonden is een grondiger opleiding als kanonnier geen overdaad. De behandeling van zijn kanon, de juiste kennis van alle deelen van het kanon, de affuit, den voorwagen, de overige voertuigen der batterij, de munitie, de behandeling daarvan, de gereedschappen, een juist begrip van het schieten, ziedaar zoovele zaken, die

tot de opleiding van den kanonnier behooren; verder het nauwkeurig richten, een zaak waarvan nog veel te weinig werk wordt gemaakt bij het juist schietende kanon, het gebruik der pionier-gereedschappen tot het opwerpen van dekkingen enz., de oplading van materieel op spoorwegwagens, ook in moeilijke omstandigheden, het doen van kleine herstellingen aan het materieel — al die zaken, welke de kanonnier door en door moet kennen, zijn met zijne exercitiën meer dan voldoende om zijn betrekkelijk korten dienstdag in beslag te nemen. Om den man èn tot goed stukrijder èn tot goed kanonnier te vormen, daartoe is de tijd te kort. De opleiding van den stukrijder lijdt eveneens onder het tegenwoordige stelsel.

Moet nu de kanonnier in het geheel niet kunnen rijden, en moet de stukrijder geheel onkundig blijven van hetgeen tot den werkkring van den kanonnier behoort? Daarop is het antwoord ontkennend. Als den kanonnier geleerd wordt op de deken te rijden, en hij eenige lessen op het zadel ontvangt, ook met een handpaard, en een paar maal met een aangespannen voertuig, dan zal hij genoeg kennen om desnoods als middenrijder, bij een caisson bijvoorbeeld, in te vallen, en kan men hem ook gebruiken om in het kantonement of op het bivak de paarden mede naar de drenkplaats te leiden enz. De stukrijder, die eenige malen bij het stuk heeft geëxerceerd en die eenig onderricht heeft genoten in het behandelen van de munitie enz. zal voldoende op de hoogte zijn om als caissonbediende, als hulprichter, hulplader, of desnoods als munitie-aandragers en laders te fungeeren, maar verder behoort hij bij zijne paarden. Nog schijnt het ons noodig den vrijwilliger, alvorens hij kanonnier of stukrijder 1ste klasse kan worden, eerst als stukrijder of kanonnier te oefenen, omdat hij de aangewezen persoon is om voor ontbrekende korporaals in te vallen. Dit is echter een detailquaestie, die slechts even aangevoerd wordt. In hoofdzaak is onze meening hiermede deze: de kanonnier behoeft niet zooveel te kunnen rijden, de stukrijder slechts oppervlakkig als kanonnier te worden geoefend, zoodat voor beiden meer tijd en meer gelegenheid overblijft, in hun eigenlijken werkkring te worden onderricht, hetgeen voor beiden hoogst wenschelijk is.

De kanonniers zouden dus verdeeld moeten worden over den voorwagen en de affuit, en het komt er bijzonder op aan, den voorwagen zoo te maken, dat de disselboom de achterpaarden niet hindert, als de voorwagen belast is met drie kanonniers en de bepakking van vijf kanonniers. De tegenwoordige munitie-voorwagen is ook reeds geconstrueerd met het oog op dergelijke eischen; de kanonniers moeten goed achteruit zitten. Dat daarop voortdurend moet worden gelet, weet ieder, die met opgezeten kanonniers heeft gemarcheerd, vooral in stap. Daaruit blijkt, dat tegen dezen eisch licht wordt gezondigd. Het vraagstuk, om de kans voor het belasten der achterpaarden door den disselboom, tot een minimum te brengen, schijnt ons niet onoplosbaar. Misschien ware het te verkrijgen door twee man met het front naar de affuit te laten opzitten; men zou het kunnen beproeven, wellicht zou het vol-

strekt niet voldoen, maar in elk geval moet op deze zaak streng worden gelet.

Was het doen opstijgen van een gedeelte der kanonniërs een vernuftig uitgedacht middel tot het vermeerderen der beweegbaarheid voor de veldartillerie, toen het materieel het opzitten van alle kanonniërs niet toeliet, — nu dit laatste wel het geval is, kunnen wij de nadeelen aan dat opstijgen verbonden, vermijden, zonder eenigszins de beweegbaarheid en de snelheid van beweging ook bij de exercitie te schaden. En dit schijnt ons belangrijk genoeg om het ter sprake te brengen.

Leiden, 24 Februari 1881.

F. VAN HASSELT,

1ste Luitenant der veldartillerie.

VAN ALLES WAT.

Militaire postwissels. Art. 177 van het reglement op den inwendigen dienst der infanterie handelt over den facteur. Daarin wordt o. a. bepaald, dat deze staat onder toezicht van een der leden van den raad van administratie of, bij gedetacheerde onderdeelen, van den detachementscommandant en dat dit lid of die detachementscommandant maandelijks het register van den facteur zal vergelijken met de registers der aangeteekende brieven, pakketten en postwissels van het postkantoor.

Het is ons als lid der hoofdadministratie in een groot garnizoen gebleken, dat de controle, die op deze wijze over den facteur uitgeoefend wordt, al zeer weinig te beteekenen heeft, en derhalve in gemeld artikel aan officieren een taak opgedragen wordt, die tamelijk doelloos is en juist daarom voor hen niet anders dan zeer onaangenaam kan zijn.

Het register der aangeteekende brieven en pakketten mag, blijkens ontvangen inlichting, aan niemand buiten de ambtenaren der posterijen ter inzage gegeven worden. De vergelijking bepaalt zich, wat deze stukken betreft, nu daartoe, dat een der postambtenaren dat register, waarin die heeren de beleefdheid hebben om bij den naam van den adressant, als deze een militair is, het betrokken korps te voegen, doorloopt en de aan den facteur uitge-reikte aangeteekende stukken opnoemt. Bij de groote hoeveelheid der in ééne maand aan een groot kantoor ontvangen aangeteekende stukken en de maar zeer enkele, die aan den facteur ter hand gesteld zijn, komt deze vergelijking veeltijds eigenlijk daarop neer, dat blijkt, dat de in het register van den facteur opgegeven aangeteekende stukken ook in het register van het postkantoor staan, wat natuurlijk overbodig is.